

ЕКОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ В УКРАЇНІ: СУТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Для економіки України інновації й інноваційна діяльність є рушійною силою, яка здатна забезпечити економічну незалежність країни і подолання розриву з розвинутими державами шляхом «інноваційного прориву», що передбачає активний пошук і реалізацію власних потенційних переваг, завоювання провідних позицій у тих галузях діяльності, де для цього є необхідні і достатні умови. Це справедливо як для національної економіки в цілому, так і для окремих підприємств та установ. Проте загострення екологічних проблем, що стали врівень з соціально-економічними, потребує екологізації процесів інноваційного розвитку, що актуалізує проблему раціоналізації вибору траєкторій інноваційного розвитку вітчизняної економіки за критеріями економічної ефективності і екологічної безпеки.

Якщо інновація – це впровадження нового або значно покращеного продукту (товару чи послуги) або процесу, новий метод у маркетингу або новий спосіб організації ділової практики, організації робочого місця чи здійснення зовнішніх відносин, то екоінновацію можна охарактеризувати як інновацію, якій притаманні дві характеристики [1]:

1) інновація спричиняє скорочення негативного впливу на довкілля незалежно від того, відбувається це цілеспрямовано чи ні;

2) сфера екоінновацій може виходити за межі конкретної організації в ширший суспільний контекст через зміни суспільних норм, культурних цінностей та інституційних структур.

Розвиткові екоінновацій в Україні протистоять численні перешкоди. Серед них: незацікавленість держави у впровадженні екоінновацій, через що екоінновації часто залишаються поза увагою державної політики; не налагоджений зв'язок між науковими установами та бізнесом, що перешкоджає впровадженню існуючих екоінноваційних розробок; нестача кваліфікованих фахівців, спричинена «відтоком мізків»; сприйняття перспективи впровадження жорсткішого регулювання як загрози, а не можливості розбудови інноваційної конкурентоспроможної економіки; недостатнє розуміння переваг від застосування екоінноваційних технологій як серед підприємців, так і серед споживачів; сприйняття екоінновацій тільки як технологій зі зменшення кінцевих викидів виробництва, так званих «end-of-pipetechnologies», тощо. Однак основним

гальмом розвитку екоінновацій в Україні є нестача капіталу на розробку та впровадження екоінновацій. До того ж, залучити капітал для таких проектів дещо важче. Більший ризик фінансування екоінноваційних проектів для фінансових установ пов'язаний з ризиком неотримання очікуваного технологічного результату [2].

Водночас на шляху до впровадження екологічних інновацій на підприємствах є низка проблем. Зокрема, недостатність стимуляційних заходів щодо інноваційної екологізації виробництв, нерозвинений ринок екологічних інновацій в Україні, відсутність достатніх фінансових ресурсів для зміни техніко-технологічних процесів. Тому для активізації процесів екологізації має бути сформовано та забезпечено низку економічних умов:

- розвиток страхового ринку в контексті страхування діяльності підприємств у разі втрат від розроблення та впровадження екоінновацій;
- розвиток ринку нетрадиційних джерел енергії, субсидювання промислових підприємств для переходу на їх використання;
- створення кластерів екологічно орієнтованого виробництва, які би включали виробників екологічної сировини, кінцевої продукції, енерго-, ресурсозберігаючих, екологічно-безпечних технологій;
- підвищення інвестиційної привабливості вкладення ресурсів в економізацію виробництв;
- формування фондів спеціального призначення на підприємствах, які розробляють та впроваджують екологічні інновації;
- формування програми розвитку екоінновацій у промисловості [3].

Екологічні інновації є інструментом вирішення не тільки екологічних, але й економічних проблем вітчизняних промислових підприємств. Вибір вектором розвитку екологічності дасть їм змогу насамперед забезпечити спроможність сталого розвитку, підвищити конкурентоспроможність не тільки на вітчизняному ринку, а й на ринках інших країн. Упровадження екоінновацій дасть змогу знизити рівень екологонебезпечності підприємств промисловості України, як високотехнологічної сфери, так і нижчих технологічних укладів, надаючи потенційні можливості підвищувати показники економічної діяльності.

Література

1. Hrabynskiy I., Horin N., Ukrainets L. (2017). *Barriers and Drivers to Ecoinnovation: Comparative Analysis of Germany, Poland and Ukraine. Ekonomicko-manazerske spectrum. Economic and Managerial Spectrum. 11. 13-24. DOI: 10.26552/ems.2017.1.13-24*
2. Horbach J., Rammer Ch., Rennings K. (2012) *Determinants of eco-innovations by type of environmental impact – The role of regulatory push/pull, technology push and market pull. Ecological Economics. Volume 78, Pp. 112-122.*
3. Бояринова К.О., Бичковська А.А. *Проблеми та перспективи впровадження екологічних інновацій на підприємствах. Підприємництво та інновації. 2020. Вип. 14. С. 19–24.*